

Eduard Apetrei

ÎN INIMA CARDIOLOGIEI

Prefață de Lucian Avramescu

NICULESCU

CUPRINS

Cuvânt-înainte	9
Prefață – <i>O inimă care bate pentru mai multe inimi</i> de Lucian Avramescu	11
Partea I – Amintiri răzlețe	15
Partea a II-a – Interviu	101
Despre bolile cardiovasculare, 1995	103
O inimă a cardiologiei, 1996.....	115
Perfecționarea medicilor, 1996.....	121
Hipertensiunea arterială și fumatul, 2000.....	125
Sinteza: <i>Marea ispită</i> , 2001.....	132
„Experimentul URZICENI”, 2001.....	148
Stresul și efortul fizic, 2003	157
Cardiologia, viitorul anilor trecuți, 2004	162
Medicina românească în viziunea personalităților, 2004.....	199
Aterotromboza (I), 2007.....	212
Constantin C. Iliescu, părintele cardiologiei românești, 2010.....	218
ASCAR în infarct, 2011	222
Școala de medicină, 2011	228
Cardiologia în România, 2011.....	249

Ce este ecocardiografia?, 2012.....	258
Cum am devenit cardiolog, 2012	262
La 75 de ani, 2012.....	270
Paradoxul obezității, 2014.....	285
Tehnologia dezumanizează, 2014	295
Despre cartea <i>Cardiologie Clinică</i> , 2015.....	302
Amintiri din facultate și nu numai, 2015.....	309
Aterotromboza (II), 2016.....	321
Controverse în practica medicală, 2016.....	326
De la inimă la inimă, 2016.....	330
Actualități în cardiologie, 2017	348
Societatea Română de Cardiologie, 2017.....	365
Despre hipertensiunea arterială și vârsta de... 80 de ani, 2018.....	373
Controverse despre ateroscleroză și aterotromboză, 2019.....	386
O viață dedicată inimii, 2021.....	394
Lista cărților publicate	404

CUVÂNT-ÎNAINTE

Cum a apărut această carte? Inițial m-am gândit să adun câteva interviuri susținute de-a lungul anilor și să le păstrez pentru sufletul meu. Dar când am văzut că se adunaseră destul de multe și că unele îmi aduceau aminte de momente importante din viața mea și de etape clare în dezvoltarea cardiologiei românești, m-am gândit că n-ar fi rău să le adun într-o carte.

Scriitorul Lucian Avramescu m-a încurajat, spunându-mi că ideea nu e deloc rea. A avut și amabilitatea să-mi scrie prefața. Îi mulțumesc.

Cu toate acestea am abandonat proiectul vreo doi ani; ceva mă nemulțumea, unele lucruri îmi păreau perimate prin trecerea timpului, altele nu erau bine redactate, unele se repetau etc.

Cu două-trei luni în urmă, ideea de a strânge toate interviurile într-un singur volum mi-a venit din nou în minte atunci când am fost solicitat să dau un nou interviu. Dar forma sub care se afla selecția mea de interviuri tot nu-mi plăcea.

M-am gândit să mă sfătuiesc cu Dora Petrilă. Dora a scris multe cărți, unele și despre doctori, ea însăși fiind un doctor renumit; a fost șefa Secției de Anestezie și Terapie Intensivă din Clinica de Chirurgie Cardiovasculară de la Fundeni. Are multă experiență în ceea ce privește scrisul. M-a sfătuit să scriu și o primă parte în care să descriu unele momente din viața mea, care nu se regăsesc în interviurile date, iar în Partea a II-a

să adaug interviurile, și astfel, spunea ea, se formează o imagine integrală a vieții, a opiniilor mele și a evoluției cardiologiei în țara noastră, așa cum o cunosc eu. Îi mulțumesc mult pentru toate aceste minunate sfaturi.

M-am apucat de lucru și așa s-a născut cartea de față ce a avut un parcurs destul de lung până la publicare. Nu este o carte de amintiri sau de memorii, pentru că nu am ținut o agendă a evenimentelor zilnice; am povestit crâmpetele din viață pe care mi le-am amintit.

Dacă, așa cum se va observa, unele aspecte se repetă tangențial prin forța lucrurilor și a timpului, îmi cer scuze, dar subliniez că tot ce am scris, am scris din suflet și din respect pentru toți cei cu care am lucrat, pentru toți pacienții pe care i-am tratat, pentru toată această disciplină care este cardiologia pe care am iubit-o atâta.

Cu aceste încercări mi-am dat seama încă o dată ce greu este să scrii ceva în afară de literatură medicală. Este o mare diferență! Rog pe cei ce veți parcurge aceste rânduri să aveți multă îngăduință.

Adresez mulțumiri casei de editură Niculescu pentru colaborarea minunată, de un profesionalism deosebit, la apariția acestei cărți.

Eduard Apetrei,
octombrie 2021

PREFAȚĂ

O inimă care bate pentru mai multe inimi

Am scris numeroase prefețe la cărți de literatură sau jurnalism. Niciodată – din astă pricină îmi iau din start precauția unei scuze – nu am cutezat să mă angajez la o muncă pentru care nu-s calificat. Dar pot refuza măgulitoarea invitație a profesorului Apetrei, cel mai vestit cardiolog pe care-l știu, aflându-l mai întâi ca doctor, privind de aproape inima mea și apoi ca prieten personal și de familie?

Iată-mă, deci, pregătit să citesc cu dicționare medicale în preajmă ultima carte a profesorului universitar doctor Eduard Apetrei, care va pleca spre tipar. Surpriza a crescut de la o pagină la alta. Nu este o carte de medicină, ci o carte – ceea ce e mai mult de atât – a vieții unui cardiolog care a împrumutat bățile generoase ale inimii sale numeroaselor inimi betege care au ciocănit cu degete de speranță la ușa sa.

A fost și este, la peste 80 de ani, același doctor de inimi cald, aspru când te dojenește și meriți dojana, prețuit în lumea numeroasă a suferinzilor cardiaci, dar și în cea rezumată a cardiologilor, care au văzut în portretul său profesional și moral un model. Știu câțiva doctori care, atunci când își prezintă statura profesională, spun cu fală că i-au fost studenți, rezidenți sau doctoranzi profesorului Apetrei. E un fel de titlu de noblețe.

Profesorul, la rândul-i, în această suită de portrete și autoportrete, care rezultă din interviuri și însemnări, nu uită să-și pomenească marii dascăli. Îi veți găsi în paginile acestei cărți care, din bucăți de dialog, intervievat pe îndelete sau iscodit de ziariști de pagină de ziar sau de televiziune, scot – unii abil, prin maieutica grecilor antici – adevărurile fabuloase ale unei vieți dedicate, până la arderea de sine, aproape lui.

Dacă ar trebui să dau eu un titlu acestei cărți, unde am găsit și semnătura mea pe interviuri sau însemnări, aș căuta unul înrudit cu al cărții autobiografice a scriitorului sud-american Márquez – „A trăi pentru a-ți povesti viața” sau a rusului Evgheni Evtușenko – „Să un mori înainte de moarte”, ambele cu o teribilă forță autobiografică. Fără a fi literatură, cartea scrisă de sine despre sine de Eduard Apetrei, provocat de întrebări sau de propriile neliniști, este o lecție de viață.

Evoluția sa, de fiu de chiabur dintr-un sat băcăuan, dat afară de la medicină fiindcă tatăl lui avea cu câțiva ari peste cinci hectare de pământ (ăsta era reperul stabilit de comunism pentru dușmanii poporului!) și reprimat fiindcă baremul mai fusese ridicat puțin, a fost mereu pe bază de examene. Examine și iar examine care l-au dus de la statutul de doctor de țară, la cel de doctor în medicină, asistent universitar, conferențiar și apoi profesor, acoperit de titluri academice, vrednic de prețuiri internaționale, perfectându-se aici și afară. Așa a ajuns să conducă peste două decenii cea mai prestigioasă clinică de cardiologie din țară, așa a ajuns să fie numărul unu în varii clasamente, nu toate făcute de juri prietenoase. Niciodată nu „am fost numit”, spune undeva profesorul. Totul a fost câștigat prin seriozitate, pregătire neîntreruptă și dragoste pentru bolnav.

Profesorul, când îți ia mâna nu e doar o formă de salut, ci și un început de consult. Așa îți ia pulsul și îți aproximează inima, la o primă atingere umană. Apoi vin aparatele, electrocardiograamele, angioplastiile, dar cea mai importantă este acea primă evaluare pe care o făceau și vechii vraci. Sigur, parcurgând această carte-mărturisire, simți și lupta unui om care s-a dat bătut spre a promova modernul, ultima descoperire în specialitatea cea mai căutată, din păcate, fiindcă-s prea mulți bolnavi de inimă, a medicinei, care-i cardiologia.

Cineva îl întreabă pe profesor dacă este adevărat că a fost convocat ca doctor al inimii lui Ceaușescu. Da, a fost. A trăit și această experiență pe care n-o putea refuza, așa cum astăzi nu poate refuza un politician care spune tâmpenii în Parlament, dar e bolnav și, ca doctor tratezi nu doar prieteni, ci și criminali uneori. Ca medic al lui Ceaușescu a fost răsplătit cu microfoane care-i erau plantate peste tot – în dormitor, în cabinet, în mașină. Un om care avea acces la inima celui mai temut om al țării trebuia supravegheat foarte strict.

Am citit cartea profesorului Apetrei, prima de acest gen pe care i-o citesc, simțind în ea frământările unui confrate de scris. Frazele sunt adesea încărcate de poezie, alteori mânia polemică este vizibilă atunci când vede simptomele unei societăți bolnave care uită de viața poporului, trecând-o la și altele. Subfinanțările, distrugerea cercetării în cardiologie, lipsa celui mai elementar sprijin pentru dotări sunt constatările unui om care suferă pentru suferințele patriei lui.

Am fost de câteva ori la aniversările profesorului, la București sau Azuga. Trăiește frumos cu familia lui, înconjurat de cărți și obiecte vechi, unele cumpărate din târgurile de la marginea Capitalei, unde ne întâlneam uneori, duși acolo de

aceeași pasiune. Este, la vârsta lui, drept, zvelt, schiază ca un sportiv de performanță, înoată. Nu ai timp să faci mișcare zilnic? dojenește uneori un pacient. Urcă scările pe jos, nu cu liftul, iar pauza de țigară schimb-o într-o pauză în care să faci câțiva pași, spune cu aspră blândețe îngrijitorul de inimi. Mișcarea este o doctorie care face mai mult decât toate medicamentele la un loc.

Cartea zidită mai ales din interviuri este un formidabil mod de a vorbi despre tine, despre meseria ta, despre oameni și chiar despre neoameni. Aici vei găsi, dragă cititorule, o viață ca un roman. Iar romanul va avea o lungă continuare.

Lucian Avramescu

Partea I

**AMINTIRI
RĂZLEȚE**

„Viața trebuie trăită privind spre viitor, dar ea nu poate fi înțeleasă decât privind spre trecut.”

Kierkegaard

Ce repede se face târziu în viață!... Și ce iute vine momentul introspecției, când e bine să vezi ce ai făcut util sau nu în viață, ce ai învățat sau nu, pe cine ai ajutat sau nu, ce lași sau nu lași după tine...

Lumea spune că a existat o perioadă destul de lungă când eram unul dintre cardiologii importanți din această țară. Dacă acest lucru este adevărat, el a venit în viața mea după o muncă asiduă, după un proces educațional lung și susținut prin care am trecut, după eforturi zilnice de citit și învățat și după zile întregi petrecute la patul bolnavului sau în laboratoarele institutului în care am lucrat. Nu mi-a căzut nimic gratis din cer, absolut nimic.

Am condus Clinica de Cardiologie din Institutul de Urgență pentru Boli Cardiovasculare „Prof. dr. C.C. Iliescu” din București în perioada 1992-2003; am fost președintele Societății Române de Cardiologie între anii 1994-1998, după ce fusesem secretar al societății între 1990-1994 și membru în comitetul de conducere între 1980-2020, sunt membru al Academiei de Științe Medicale.

Am avut mulți pacienți, unii celebri, de care m-am ocupat lungi perioade de timp cu rezultate mulțumitoare. Toate acestea mi-au adus o oarecare notorietate, fapt care i-a trimis pe

mulți ziariști la cabinetul meu, ultimii solicitându-mi interviuri. Presei i-am destăinuit multe din viața mea personală, dar mai ales profesională; azi public aceste interviuri în Partea a II-a a acestui volum. Partea I a volumului cuprinde destăinuirile mele, o parte se regăsesc și în interviuri, fiind mărturisiri și clarificări despre mine și destinul meu.

Am zis *destin*? Fiecare om are un destin; eu nu cred că acesta este pre-format, nu cred că destinul „este un lucru pe care trebuie să-l așteți”. Mulți acceptă ideea că „ce ți-e scris, în frunte ți-e pus”, sugerând o predestinație care îi absolvă de întrebări și de eforturi. E mai comod așa. Eu cred că „destinul este mai degrabă un lucru pe care trebuie să-l realizezi tu”, cum spunea și W.J. Bryan, politicianul american. Și W. Shakespeare spunea că „Nu în stele se află destinul nostru, ci în noi înșine”, afirmație devenită un adevărat aforism.

Dar câți își pun întrebări despre destin*? Nu toți oamenii „își trăiesc viața sub specia interogației”, cum spunea Andrei Pleșu. Mulți „au doar întrebări pragmatice, imediate, funcționale, dar nu se «irosesc» în reflecții «colaterale»”, spunea filozoful.

Destinul meu a fost modelat, configurat de mai mulți factori, cum ar fi moștenirea genetică, întâlnirile providențiale cu rolul unor semnalizatoare de direcții (dacă știi să le citești, ele îți indică ia-o la dreapta, ia-o la stânga etc.), conjunctura socială (pace, război, dictatură, democrație, rasă etc.), cultura acumulată, cutume și, desigur, destinul depinde și de abilitățile personale. Astfel de factori mi-au conturat evoluția umană și profesională.

* „Despre destin” de G. Liiceanu și A. Pleșu, Editura Humanitas, București, 2020

Am moștenit o genă bună de la părinți atât în privința calităților fizice, cât și a celor (sper eu) spirituale. Părinții mei au muncit din greu; în satul nostru din Moldova, Buda, comuna Blăgești, se spunea că ultima lampă care se stingea noaptea și prima care se aprindea dimineața era la „domn’ dascăl”. Tatei i se spunea „dascăl” pentru că era cântăreț la biserică, deși era și sanitar în comună. Mama era casnică, fiică de pădurar. Tata era un om harnic, vesel, plin de viață, reușea să-și atragă simpatia prietenilor și chiar a neprietenilor. Avea un optimism molipsitor. Mama era o gospodină exemplară, muncea mult, chiar prea mult, ținea, cum se spune, toată casa. Avea o înțelepciune aparte și puterea de „a citi” oamenii de te făcea să te minunezi. Într-o zi i-am prezentat un coleg și, după ce acesta s-a îndepărtat, mama îmi spune: „Eduard, să te ferești de omul ăsta.” După un timp s-a dovedit că avusese perfectă dreptate (a fost cel care mi-a făcut prima reclamație la partid, inventând fapte neadevărate). Avea multă înțelegere și îngăduință față de cei din jur. Mie îmi ierta toate poznele, unele chiar mari.

Am trăit alături de părinții mei zi de zi până la 14 ani, ajutându-i și eu, după puteri, mai ales vara, în vacanță. După ce am plecat la liceu, la Bacău, și la facultate, la Iași, veneam mai rar pe acasă. Ei m-au învățat să respect munca și pe cei care muncesc.

Am fost crescut în cultul muncii, având o înțelegere și o admirație deosebită pentru eforturile pe care le făceau părinții mei și nu am ieșit niciodată din cuvântul lor. Așa se purta toată lumea din jurul meu, așa erau obiceiurile pe vremea aceea. I-am ascultat din respect chiar și atunci când aveam alte opțiuni și păreri, total diferite de ale lor. Părinții mei au avut ultimul cuvânt și în alegerea profesiei. Eu doream să urmez o facultate

Părinții mei, cu mine pe bicicletă, în 1943

Părinții mei, în vizită la mine, în București, în 1969

O VIAȚĂ DEDICATĂ INIMII (2021)

Mihaela Jingoiu: *Întâlnirea de astăzi este o nesperată bucurie.*

Invitatul de astăzi este o personalitate cunoscută a cardiologiei din țara noastră, este un medic ce s-a îngrijit mai bine de 60 ani de bolnavii de inimă și o face și astăzi cu multă dăruire și energie la Institutul de cardiologie C.C. Iliescu, unde are mereu ușa deschisă pentru pacienți, dar și pentru colegii mai tineri care doresc să primească un sfat. În evoluția cardiologiei românești invitatul meu are un loc aparte practic. Bine v-am găsit domnule profesor Eduard Apetrei!

Eduard Apetrei: Bun găsit!

Să spun telespectatorilor câteva lucruri despre dumeavoastră.

Medic primar cardiolog, profesor de cardiologie, doctor Honoris Cauza al Universității de Medicină din Iași pe care a și absolvit-o, membru titular al Academiei de Științe Medicale, cetățean de onoare al orașului Bacău, spitalul din Buhuși îi poartă numele și o să mă opresc aici pentru că simt că astăzi vom avea o discuție foarte plăcută și foarte utilă.

Să începem cu medicina, o alegere pe care nu ați făcut-o dumneavoastră, ci tatăl dumneavoastră. Știa mai bine tatăl că o să străluciți pe firmamentul medicinei sau era dorința să vă vadă om mare?

Aici sunt mai multe lucruri de spus. Eu m-am născut într-o perioadă când decizia de a urma un anumit drum nu era luată

numai de cel care urma să ia drumul, ci aceasta trecea mult prin filtrul părinților. Excepție făceau cei care aveau talente deosebite, vizibile, sau cei cu o personalitate precoce foarte puternică. La mine nu se potriveau aceste excepții. Tata a luat această decizie fiind în bună cunoștință de cauză, el fiind oficiar sanitar lucra în domeniul respectiv și spera că dacă copilul lui avea să ajungă doctor va avea o viață mai bună, asta era gândirea celor de atunci... Una peste alta facultatea mi-a plăcut și o consideram un fel de provocare. Insist asupra acestui lucru, asupra faptului că atunci când înveți ceva și când practici o meserie, dacă-ți place, performanțele vin de la sine. Eu nu m-am dus la medicină, pentru că am fost forțat, eu m-am dus la medicină pentru că am acceptat această idee, idee care mi-a plăcut. Nu am avut ce să regret. Mi-a plăcut medicina, nu chiar din primul an, dar când am realizat cât de complexă este această știință și câte lucruri rămân de făcut și de descoperit atunci m-am pus serios pe învățat. În primii doi ani învățam să trec anul, apoi învățam să iau notele cele mai mari. Dar am abordat acest subiect și în alte interviuri.

Domnule profesor, dumneavoastră spuneți, și nu numai o dată, că doctorul trebuie să muncească pe rupte și că performanța vine numai muncind. Pentru asta avem modele diferite. Pe dumneavoastră cine v-a pregătit, cine v-a determinat să aveți o astfel de abordare? Mergem la copilăria dumneavoastră să căutăm răspunsul?

În mod cert o parte din răspunsuri se găsesc și acolo. Eu m-am născut într-o familie harnică ce mi-a indus cultura muncii. Când muncești cinstit obții rezultate care sunt apreciate, iar de aceste rezultate trebuie, sau mai degrabă ar trebui, să se țină seama.

Familia dumneavoastră a fost o familie înstărită, etichetată atunci drept chiaburi, și cred că ulterior ați avut neplăceri.

Da, am avut și am spus-o și cu alte ocazii. Sistemul dorea să niveleze totul, cei care aveau ceva avere erau obligați s-o cedeze, trebuia confiscată, toți trebuia să fim egali. Desigur, părinții mei au avut multe neplăceri ce s-au extins și asupra mea...

Dar cineva, acolo sus, a dorit să deveniți doctor și să dăruiiți tot ce ați dăruit, medicinei.

... Acumulând, este bine să dăruiești, dar acest lucru depinde și de fiecare individ în parte, de cunoștințele acumulate, de dorința de a le transmite, de ușurința cu care o poți face etc.

Revenind la întrebarea anterioară. Suferințele prin care ați trecut v-au pregătit pentru profesia de medic care este una grea? Ați exercitat această profesie și în vremurile grele și în vremuri ceva mai bune, așa cum sunt cele de astăzi.

... Lucrurile rele din acea perioadă nu se uită, dar cu trecerea timpului se diminuează ca intensitate, se estomează și cred că e bine că se întâmplă așa. Dacă ne încărcăm cu fapte negative, viața devine un chin, suntem ajutați aici și de funcțiile normale ale creierului nostru ce umbrește, pălește, scade intensitatea faptelor rele. Nu pledez aici pentru uitarea lor, dar pledez pentru a nu-i agresa și pe alții, pe urmași cu evocarea repetată a lor. De exemplu, dacă nu aș vorbi acum cu dumneavoastră eu nu mi le-aș aminti, dar acum sunt obligat să le evoc și fiți sigură că nu-mi face plăcere.

Noi, generațiile tinere, știm că uitarea poate fi periculoasă, la fel de periculoasă ca și neștiința. Și, dacă vorbim despre aceste lucruri, de unde putem învăța cel mai bine dacă nu ascultându-i povestind pe cei care le-au trăit? Ironia sorții

este că sistemul care v-a provocat suferință, prin cel mai important lider al său, să aibă nevoie de dumneavoastră. Știi că este un capitol despre care nu vă face plăcere să vorbiți. Cum reușeați să vă reprimați aceste sentimente și să vă faceți datoria de medic față de președintele țării de atunci?

Când ești docor nu-ți alegi pacienții, pacienții vin la tine sau sunt trimiși de alți confrăți la tine să le dai un sfat. Și acest pacient a venit la mine să mă solicite să-i dau un sfat, nu a venit el direct, ci prin intermediarii lui, intermediari ce și-au folosit toate mijloacele pentru a mă verifica. Adevărul este că nici nu am fost întrebat dacă vreau sau nu, dar niciun bolnav obișnuit când intră la mine în cabinet nu mă întreabă dacă vreau sau nu să-l văd. Mă întreb și astăzi dacă aș fi fost întrebat dacă doresc sau nu să-l îngrijesc dacă ar fi trebuit ca răspunsul meu să fie *nu, nu vreau*. Atunci nu mi-am pus întrebarea, pentru că nu am avut de ales, când ești solicitat să îngrijești un bolnav nu poți refuza. De-a lungul anilor am îngrijit fel de fel de bolnavi, hoți, criminali, bolnavi psihici etc, un doctor nu alege categoria de oameni ce-i va îngriji. Și după 1989 am îngrijit bolnavi din toate categoriile sociale. Puneți acum în balanță și faptul că pe atunci frica era un sentiment dominant și să mai ținem cont că a îngriji un șef de stat nu este chiar la îndemâna oricui, iar eu, dacă am îngrijit un bolnav mai special, asta nu înseamnă că am făcut politica lui.

Etapa aceasta a însemnat renunțarea la puțină libertate pe care o mai aveați. Din acel moment tot ce făceați era știut, monitorizat.

În afară că eram monitorizat peste tot țineți seama că eu nu mai aveam timp liber, trebuia să fiu tot timpul în preajma lui

până se retrăgea la culcare. Probabil că începusem să am o stare de nervozitate vizibilă și acest lucru era să mă coste, oricum mi s-a atras atenția de câteva ori. Eu doream să fim cel puțin doi doctori, pentru ca fiecare dintre noi să aibă o zi liberă. Cabinetul 2 nici nu a vrut să audă!...

Știu că Nicolae Ceaușescu nu a fost singurul demnitar pe care l-ați îngrijit. În această galerie au mai intrat și Ion Iliescu, și premierul Radu Vasile, și alții. E mai greu să fii medicul unui om de stat decât al unui pacient obișnuit?

Nu-i ușor. Depinde și de bolnav și, trebuie să observ, depinde și de sistem. După 1989, toți cei pe care i-am îngrijit mă tratau ca pe un doctor, înainte de 1989, mai ales soția președintelui, mă trata ca pe un sclav... Când plecam cu Radu Vasile în diferite locuri, în țară sau în alte țări, eram tratat potrivit poziției mele de doctor și de profesor.

Relația aceasta medic-pacient demnitar depășeste o anumită graniță în sensul că se puteau discuta și alte aspecte, să spunem politice, cu acești oameni?

Apăreau astfel de momente, dar eu, când eram întrebat despre unele aspecte, răspundeam că nu mă pricep în domeniul respectiv și apoi sunt medic și nu consilier...

Să dăm timpul înapoi și să ajungem la Onești, unde ați fost repartizat la dispensarul de la combinatul chimic. Unde era cabinetul?

Cabinetul era într-o baracă, așa cum funcționa și spitalul. După terminarea facultății, medicii erau repartizați să lucreze timp de 3 ani în dispensare rurale sau de întrepindere, apoi urma un examen de secundariat (rezidențiatul de astăzi) pentru alegerea unei specialități.

Astăzi o astfel de procedură ar fi de neacceptat.

Da, astăzi lucrurile acestea se privesc altfel... Dar, după cum vedem, lucrurile nu prea merg bine nici în sănătate, nici în educație. Unul dintre motive ar putea fi acela că medicii nu sunt determinați, nu sunt motivați, nu sunt convinși să aleagă (vedeți, ei acum aleg) un asemenea loc pentru practicarea meseriei de doctor. Păi știți cum erau în unele locuri dispensarele medicale? Dispensarul medical avea o clădire și medicul avea o casă unde locuia. Dispensarul și casa medicului erau întreținute de comunitate. Cunosco multe zone unde lucrurile erau așa, cum ar fi dispensarul de la Gârleni, o comună din județul Bacău și dispensarul de la Blăgești, comuna unde m-am născut eu, dispensarul de la Borca, pe valea Bistriței, locuri unde clădirile există și astăzi, dar în afară de Borca nu mai sunt folosite. Medicul nu mai este atras să vină în aceste locuri. Eu m-am hotărât să donez locuința din satul unde m-am născut comunității locale pentru a fi destinată unui dispensar, cum am mai spus, dar nu am avut succes. Nu are cine s-o folosească. Vedeți, lucrurile merg într-o direcție greu de prevăzut și cu o viteză uluitoare...

De la Onești ați ajuns la ASCAR. Ce însemna această instituție?

Această instituție era unică în Europa, era instituția ce se ocupa cu îngrijirea bolnavilor de inimă. ASCAR înseamnă ASistența CARdiacilor, se luau în evidență bolnavii de inimă și se urmărea evoluția lor în timp. Când instituția a fost desființată, mutată la Spitalul Fundeni, erau în evidență aproape 120.000 de bolnavi de inimă, 10 asistente medicale se ocupau de urmărirea bolnavilor fie prin telefon, fie se făceau vizite

la domiciliu dacă pacienții erau din București sau prin co-respondeță, prin scrisori. În fișele bolnavilor, medicul nota când acesta trebuia să se prezinte la control, iar asistentele respective se ghidau după aceste recomandări. În afară de îngrijirea bolnavilor, ASCAR-ul se ocupa de pregătirea medicilor cardiologi prin cursuri de specializare și perfecționare, s-a preocupat de formarea unei rețele de cardiologie în toată țara. În cadrul ASCAR s-a format și prima clinică de cardiologie din România. Când lucrurile mergeau bine și chiar foarte bine au început să apară reacții din partea celor ce nu reușiseră să facă mare lucru în acest domeniu, între timp profesorul Iliescu s-a pensionat și cu ajutorul unui consilier al președintelui țării s-a ajuns la „concluzia” că instituția trebuia desființată. Și așa s-a întâmplat, am fost mutați la Spitalul Fundeni ca o simplă secție de cardiologie...

Știi că ai avut un rol important în dezvoltarea tehnicilor de investigație în cardiologie și ai contribuit la răspândirea acestor cunoștințe.

Da, în afara cursurilor, am organizat simpozioane, conferințe, congrese dedicate noii tehnologii cum era atunci ecocardiografia. Chiar am fost întrebat de ce mă zbat așa tare să-i învăț pe alții, nu-mi dau seama că după un timp acești învățaței mă vor depăși și-mi vor lua locul? E firesc să-mi ia locul când va veni momentul, dar până atunci nu am teamă, pentru că întotdeauna caut să fiu cu un pas înaintea lor, să fiu bine pregătit și să-mi mențin tonusul profesional și științific. Competiția este benefică. Și astăzi mă bucur de respectul colegilor, dacă pot să spun așa, mă duc încă la spital, mai țin câte un curs, ne mai sfătuim atunci când este cazul. Îmi place să

mă văd cu colegii mai tineri, îmi place cum au evoluat și trebuie să spun că ecocardiografia de la noi din țară este foarte bine poziționată și apreciată și în lumea de specialitate europeană, iar ca dovadă este faptul că președintele Societății Europene de Ecocardiografie a fost ales un român, profesorul Bogdan Popescu din Clinica C.C. Iliescu, format la școala noastră, astăzi el conduce clinica de cardiologie. Alături de el sunt mulți colegi cu performanțe deosebite. Este pentru mine o mare satisfacție.

Înainte cu ceva ani clinica noastră avea mare căutare, aici veneau bolnavi din toată țara, aici se pregăteau majoritatea cardiologilor, iar clinica noastră era cunoscută de toată lumea. Astăzi sunt multe centre de cardiologie în țară și mulți cardiologi buni. Pentru colegii din clinică, din institut, sarcina este tot mai grea, sunt necesare eforturi mari, profesionale și științifice, pentru a menține clinica în poziția de navă amiral a cardiologiei din România. Mă bucur că până acum au reușit.

Domnule profesor am văzut că spuneți undeva că locul în care trăim a avut un impact privind bolile de inimă și aș dori să ne explicați ce ne face pe noi mai vulnerabili, mai expuși la bolile de inimă?

Am vrut să spun că s-a observat statistic faptul că populația din această zonă geografică, în care trăim noi, a fost mai expusă în perioada de dominație comunistă lipsurilor de tot felul, populația a trăit ani de zile în stare de nemulțumire, frică, insatisfacții de tot felul și de tensiune psihică crescută, factori ce au contribuit într-o anumită măsură la predispoziția de îmbolnăvire a inimii.

La apariția bolilor de inimă contribuie mai mulți factori de care trebuie să ținem seama. Astăzi trăim mai mult, durata de viață a crescut, iar bolile de inimă sunt mult mai frecvente la oamenii în vârstă. Apoi trăim o viață tumultoasă, o viață rapidă în care ni se cere să facem mai mult și mai bine într-un timp mai scurt. Un alt factor este alimentația care nu mai este naturală, cu multe ingrediente ce par plăcute la gust, dar periculoase, alimentele au multă sare. Lipsa de mișcare este, de asemenea, unul dintre factorii importanți în producerea bolilor de inimă, astăzi multă lume, indiferent de vârstă, petrece mult timp la computer sau la televizor, lipsa de mișcare se asociază cu obezitatea. Se adaugă diabetul zaharat, fumatul și alcoolul. Toți acești factori adunați duc la îmbolnăvirea arterelor prin formarea plăcilor de aterom și deci îmbolnăvirea inimii, a creierului și a altor organe.

Cei care v-au citit interviurile și cei care vă cunosc știu că sunteți un iubitor al mișcării. Ce fel de mișcare faceți?

Acum schiez, merg cu bicicleta, merg pe jos, iar vara îmi place să înot. Am jucat volei și tenis cu regularitate până în urmă cu câțiva ani.

Ce fel de mișcare ne recomandați nouă?

Cea mai bună mișcare și cea mai eficientă este mersul pe jos 20-30 de minute zilnic sau cel puțin 5 zile pe săptămână în ritm ușor alert, nu alergare. Mersul pe jos poate fi practicat la orice vârstă, nu ai nevoie de programare la sală, nu costă bani, poți admira atâtea lucruri frumoase în jur (în jurul nostru sunt multe lucruri frumoase ce abia așteptă să fie admirate), poți schimba traseul și este dovedit că are un efect benefic.

Domnule profesor vă mărturisec că m-am încărcat astăzi cu multe lucruri pozitive pentru care vă mulțumesc. Ne dăruieți sfaturi bune așa cum ați făcut toată viața. Vă mulțumesc cu sufletul pentru întâlnirea de astăzi.

Mulțumesc și eu.

***Interviu realizat de Mihaela Jingoiu
și difuzat pe 2 aprilie 2021, la postul Medika TV***